

Tương Lai Trong Hồi Tưởng

Tựa đề bài viết này dựa theo một quyển sách của một nhà văn Nhật bản, Tanaka, ấn bản tiếng Anh. Tôi thấy quyển sách trên trong Phân khoa Kiến trúc của Đại học Washington, St Louis, Missouri trong chuyến viếng thăm thành phố này. Quyển sách đề tựa **Nostalgic Future**. Tuy chỉ đọc sơ qua lời tựa nhưng tôi đã nhìn thấy *viễn kiến của tác giả là dụng tâm nhìn lại quá khứ để vẽ ra một tương lai áp dụng trong ngành kiến trúc*.

Do đó, cũng có thể nói đề tựa Việt cũng có thể là **“Nhớ về quá khứ để chuẩn bị cho tương lai”**, hoặc **“Nhìn quá khứ, Thấy tương lai”**. Điều này rõ

ràng áp dụng cho từng quốc gia, để từ đó nhận diện ra nền văn minh, văn hóa của mỗi dân tộc qua chiều dài lịch sử của mỗi nơi.

Trong gần 3 tháng qua, tôi đã từng chu du qua nhiều tiểu bang, California, Nevada, Arizona, New Mexico, Texas, Arkansas. và Missouri, một chặng đường dài hơn 7.000 dặm, để từ đó chiêm nghiệm ra một vài suy nghĩ về con người, dân tộc, và nhứt là nhìn về...chính tự thân. Mỗi nơi để lại nơi tôi nhiều dấu ấn về thời gian, văn minh của từng dân tộc đã từng hiện hữu trên những vùng này, cũng như phong cảnh hết sức đặc thù của một đất nước đa dạng như Hoa Kỳ.

Tại bảo tàng viện Getty, Santa Monica, CA, tôi thấy được sức mạnh của Hoa Kỳ qua sự phục vụ cộng đồng hay “trả lại” cho quốc gia nhưng gì người dân đã thừa hưởng được từ đất nước sinh ra mình hay cư mang mình. **Đó là lòng từ thiện và sự cống hiến trở lại**. Nhiều nhà tỷ phú đã đóng góp và để lại một kho tàng vô giá qua hàng chuỗi bảo tàng viện về con người, về văn minh và lịch sử. Hệ thống chuyên chở lên đỉnh đồi bằng xe điện kéo, chỗ parking xe, lệ phí vào các bảo tàng viện, ... Tất cả đều miễn phí cho người thăm viếng.

Có đi đây đi đó mới thấy thiên nhiên ưu đãi cho đất nước tạm dung này (tuy là tạm dung nhưng phần đông chúng ta, (cảm nghĩ chủ quan cho người Việt) đã sống trong đó như...một người khách trọ vô tình!). Đến Albuquerque, New Mexico, chúng ta mới thấy tuyệt vời với ánh “rán hồng hoàng hôn” phản chiếu lên bầu trời xanh lơ và tỏa rộng về những mesa (phần bằng phẳng của dãy núi đối diện bao bọc toàn thành phố. Chúng ta

sẽ thấy ánh hồng chiếu rọi cả vòng cung thật lớn bao bọc cả thành phố này. Và vòm chân trời thẳng tắp chia ra ranh giới rạch ròi giữa mây và rán hồng.

Còn nhiều hơn nữa ở New Mexico, thành phố Santa Fe là một thành phố xưa nhất của Hoa Kỳ với di tích của những căn nhà đầu tiên từ năm 1726 cũng như ngôi nhà thờ cổ xưa được xây cất hoàn toàn bằng gỗ và không có cây đinh, móc sắt nào cả! Tất cả vẫn còn sừng sững cùng tuế nguyệt sù sau hàng vài thế kỷ. Đi về hướng Nam gần giáp biên giới tiểu bang Texas, ta sẽ thấy vùng White Sands với hàng trăm ngàn mound cát trắng tạo dựng bằng những sinh vật, cây cỏ thoái hóa từ hàng ngàn năm trước. Qua thời gian những lớp đá vôi và gypsum (thạch cao- magnesium) biến thành những đụn cát (dune) mịn màng nhưng không di chuyển như những đụn cát biển ở quê hương, vì cây cỏ, nhiều rặng xương rồng nằm rải rác trên các đụn cát mênh mông này.

Nếu hồi tưởng lại trong một sát na, ta sẽ chùng lòng khi thăm viếng nơi đây.

Vì sao?

Quê hương mình cũng có những đụn cát vàng chạy dài từ Cam Ranh xuống Phan Thiết. Và những đụn cát trên di chuyển theo từng làn gió và theo mùa. Tôi vẫn yêu quê hương tôi nhiều lắm.

Trên bước đường ngàn dặm, ta sẽ còn thấy nhiều nơi danh lam thắng cảnh, nhưng ở thành phố cổ St Louis tại Missouri, nơi có Đại hội Thánh mẫu hàng năm dung chứa mỗi năm hàng trăm ngàn tín đồ Thiên Chúa giáo hành hương...Tuy nhiên, có một điều làm cho tôi phải mất hai ngày để “cưỡi ngựa xem hoa” gần 7,8 bảo tàng viện. Cũng chính nơi đây, vào năm 1986 tôi đã có dịp qua thăm khi tôi có một booth về nghiên cứu khoa học của trường Y khoa Minnesota dưới sự tài trợ của National Institute of Health, trình bày một ứng dụng về sự kết nối của màng tế bào máu của con người.

Phải nói, từ các bảo tàng viện trên chúng ta sẽ thấy tất cả văn minh của nhân loại từ thời cổ đại, trước BC hàng ngàn năm cho tới thời cận đại. Cũng được biết, thành phố St Louis là một trong những trung tâm tàng trữ hồ sơ và dữ liệu lớn nhất của Hoa Kỳ.

Chúng ta từng hãnh diện với màu xanh Huế (blue de Hue) thế kỷ 19 với 4,5 ngàn năm văn hiến, màu xanh nhạt mờ trên những bình sứ thô sơ hay trên các chén bát bầu lợm được từ một chiếc tàu chìm ở gần Hội An cách đây độ khoảng 5 năm. Các món sành sứ này đã được triển lãm và bày bán tại Hoa Kỳ. Vậy mà “chúng ta” vẫn hãnh diện, hãnh diện với những màu sắc nhạt nhòa như trẻ con bên Mỹ học nắn tượng hay

sinh viên các trường Đại học cộng đồng trong lớp học điêu khắc lấy đất sét làm nguyên liệu.

Nhìn lại hôm nay, tại những bảo tàng viện trên, chúng ta sẽ thấy các bức tranh hay đồ sành sứ, hay điêu khắc với màu sắc đỏ xanh vàng tím...rực rỡ vẫn còn đậm nét được sáng tác hàng 5, 10 thế kỷ trước. Tôi chú ý đi tìm khắp xem có nơi nào có sản phẩm của Việt Nam từ thời cổ đại cho tới ngày nay hay không?

Tiếc thay! Và quá thất vọng vì không tìm được.

Nhưng ở đây chúng ta có thể thấy sản phẩm văn hóa của một vài quốc gia Phi Châu, các quốc gia mà người Việt thường hay xem thường, không có văn minh!. Ngay cả những hình ảnh vãi vốc, thảm dệt từ thế kỷ 17, 18 của văn minh Phi Châu cũng hiện diện nơi đây.

Cũng cần nói thêm một điều là từ những năm đầu thế kỷ 19, vì choáng ngợp với văn minh và nghệ thuật Âu Châu, Hy Lạp...người Mỹ đã đổ xô cố tìm học hỏi. Kết quả là, cho đến hôm nay, có thể nói về nghệ thuật, tranh vẽ, điêu khắc và các thể loại khác, có thể nói, nghệ thuật Hoa Kỳ là một tổng hợp của tất cả các nguồn nghệ thuật quốc gia trên thế giới... Quả thật nơi đây thể hiện rõ nét “tương lai hồi tưởng” của người Mỹ.

Ngay cả ở thời đại đồ đá và đồ đồng, cũng không thấy “dáng đứng” Việt Nam trong đó. (Giả sử nếu có trưng bày sản phẩm “thời đại đồ đều”, chắc chắn tên Việt Nam hiện đại sẽ chiếm trọn vẹn trong bất cứ bảo tàng viện nào trên thế giới).

Trở về lại tôi, nhớ lại vào năm 1983, chỉ vài tháng sau khi đặt chân đến Fresno, CA tôi đã làm một đoạn TV dưới tiêu đề “Looking back” (Quá khứ hồi tưởng). Tôi đã tự viết script cho mình để làm độc thoại trong vòng 5 phút. Phim chiếu cảnh tôi đi qua, đi lại trong một công viên, thỉnh thoảng ngồi trên băng ghế...để nói về bầu nhiệt huyết của tuổi 30 bị thui chột vì nỗi can qua của đất nước. Niềm

uất hận đối với Cộng sản Bắc Việt chính vì họ đã “giết” đi sức đóng góp cho quốc gia của một người con Việt.

Trong đoạn phim ngắn, tôi nhìn lại quá khứ nhưng chưa thấy được tương lai vì vừa mới cự ngụ nơi đất mới chỉ một thời gian ngắn, tâm trạng vẫn còn ngổn ngang với cuộc sống cho một gia đình với bốn con còn nhỏ! Cho nên, **lời lẽ rất bi quan và tương lai còn quá mù mịt.**

Hôm nay, hồi tưởng lại những lời tiêu cực ngày xưa làm cho tôi thêm ngổ ngàng; vì chính nhờ cái khó khăn của thuở ban đầu mà tôi còn khả năng diễn tả những hồi tưởng của ngày hôm nay.

Trở lại khi xem một bản vẽ trên giấy canvas hình một người đang cố ngoi lên bên bờ vực, sắc mặt hết sức nghiêm trọng lẫn tuyệt vọng, tôi nhớ lại câu chuyện thiền của Suzuki, cũng nói lên đề tài này. Một người té xuống vực, cố bám víu từng gốc cây cội rễ, nhưng càng bám càng bị rơi vào hố thẳm. Trong lúc tuyệt vọng và đang nhắm mắt chờ cái chết đến với mình, người ấy chợt nhìn thấy một đóa hoa tỉ muội vừa nở rạng bên cạnh trong lúc chiếc rễ anh đang nắm sắp sửa rời hốc đá. Một nụ cười mãn nguyện cùng lúc thân xác anh ta đi vào vực thẳm. Tư tưởng Âu và Á có điểm khác biệt là như thế đó.

Trở về tôi, một người bi-polar: một “người xã hội” và một “tôi nguyên sơ”. Trong tôi luôn luôn có sự hiện diện của hai bản thể trên và liên tục dần co suốt 70 năm qua. **Con người xã hội năng động, chiến đấu bền bỉ cho cái Thiện, cố gắng đẩy lui cái Ác, cùng chiến đấu cho một Việt Nam an bình trong đó con người đối xử tử tế với nhau.**

Nhưng trong suốt 70 năm qua, con người xã hội đã ngự trị và đè nén con người nguyên sơ của tôi, và bản thể thứ hai này chưa bao giờ được sống trọn vẹn mà chỉ sống dưới lớp dù của con người xã hội qua cái ngã, hay tham vọng do môi trường bên ngoài tạo thành. Và chính vì vậy, suốt thời gian qua, cái tôi nguyên sơ bị phai mờ và chìm đắm trong cơn lốc chủ

nghĩa cùng với vận nước điều linh.

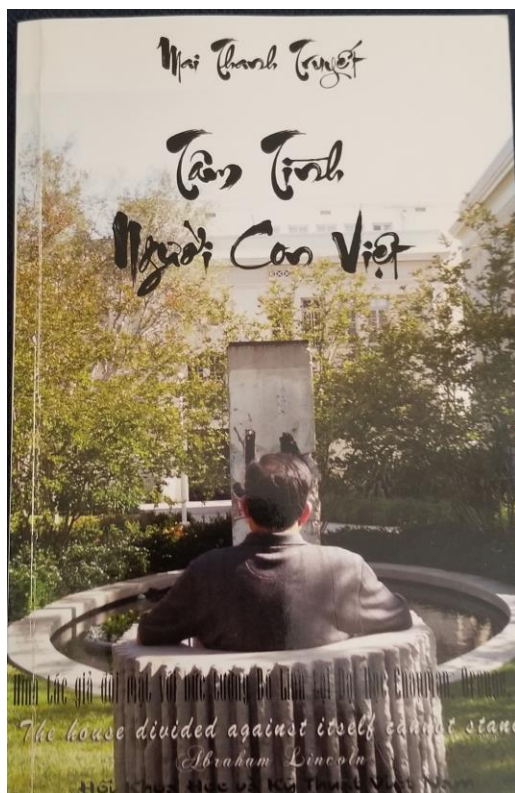
Còn tôi nguyên sơ thì sao?

Tôi nguyên sơ vẫn sống trong trạng thái “hibernation”, nghĩa là bao năm qua vẫn triền miên ngủ trong giấc ngủ mùa đông của con gấu Bắc cực. Ngủ, nhưng chừng tử “tôi nguyên sơ” vẫn thức. Gần 3 tháng qua, chu du trên nhiều miền đất nước tạm dung để thấy lại mình. **Đây không phải là nostalgic future hay looking back mà thực sự muốn thấy mình ngay lúc này, trong hiện tại.**

Đôi khi vẫn còn dằng co giữa hai bản thể, nhưng quả thật, tôi nguyên sơ đang ngự trị trong tôi và đang đi cùng tôi trong cuộc hành trình về với chân nguyên.

Tôi đang đi về đâu?

Hiện tại vẫn chưa có câu trả lời rõ ràng, **nhưng chắc chắn rằng tôi đã đi và đang đi vào cái “chân không”, đi vào cội nguồn nguyên thủy nhưng khái niệm trên vẫn còn mù mờ chưa định hình rõ ràng...**

Bước đi chắc nịch, không còn dò dẫm dù hai bên đường vẫn còn nhiều gay góc và bụi mờ làm vương bận mắt của tôi nguyên sơ. **Nhưng tôi vẫn tiếp tục đi...**

Trong tôi nguyên sơ, không còn có câu hỏi tự đặt ra “Que sera, sera” vì tôi đã thấy rõ con đường mình đi. **Tôi nguyên sơ đã cùng tôi song hành hướng về cội chân không!**

Mà chân không là gì?

Chân không trong “tôi xã hội” là một cuộc chiến đấu cho lý tưởng trong lành, không mưu cầu chiếm đoạt quyền lực, không nhằm tạo nên một đáng đứng (legacy) nào đó. Chính vì vậy mà tôi xã hội đã sống và làm “cách mạng” đã 70 năm qua, dứt khoát không làm chánh trị.

Còn tôi nguyên sơ còn lại hôm nay là một cuộc chuyển hóa tự thân. **Sống cùng một nhịp thở**

với cái tôi đến từ cát bụi, sống tự nhiên với vạn vật, không cố gắng, không mưu cầu...

Trời nắng nhìn thấy niềm vui rạng rỡ của thiên nhiên, của con người.

Trời mưa vui cùng với sự tươi mát của cây cỏ.

Nhìn cảnh cây trụi lá của mùa Đông.

Ngắm hoa lá nảy mầm khoe sắc mùa Xuân.

Tâm cảnh hai thời điểm vẫn là một. Vẫn giữ niềm thư thái trong an nhiên tự tại trong cái nóng khắc nghiệt của mùa hè Houston.

New Year Revolution 2023

I am NO-ONE!

I do NOTHING!

I come/go from EMPTINESS.

Sự chuyển hóa hay sự thay đổi ngôi của “tôi xã hội” và “tôi nguyên sơ” có làm tôi trần trụi chăng?

Chắc chắn là không. Vì tôi rõ, một khi đã định hình được tôi ở dạng nào của tính bi-polar trong tôi rồi, lúc đó sẽ có ***một thông lộ mới đã sẵn sàng cho Tôi đi.***

Phải chăng, ngày hôm nay, trong giờ phút hiện tại này, tính bi-polar (xin tạm dịch là “nhị dạng” hay “nhị cực”) đã biến mất, nhường chỗ lại trong tôi chỉ còn “độc dạng” (mono-polar) để tiếp tục đi về với nguyên thủy của cuộc sống, cát bụi trở sẽ trở về với cát bụi, hay về lại thể chân không của vạn vật.

Oneness. Tất cả là Một. Một là Tất cả!

Phải chăng sẽ chẳng còn tương lai hồi tưởng, cũng như chẳng còn quá khứ hồi tưởng trong tôi hiện tại?

Phải chăng gia đình, xã hội, quê cha, đất tổ đã xa rời trong Tôi?

Phải chăng Tôi đã đạt và thoát khỏi vòng lẩn quẩn của cõi Ta Bà này?

Phải chăng tôi là Tôi, mà cũng không phải là Tôi nữa?

Phổ Lập Mai Thanh Truyết

Viết sau 3 tháng hành trình về Chân Tâm

St Louis, MO – 3/2013

